

De Tweede Kamer
Bureau Woordvoering Kabinetsformatie
t.a.v. mw. Mariëtte Hamer
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

Plaats/datum:
Utrecht, 3 juni 2021

Onderwerp:
Prioriteiten formatie voor primair onderwijs

Geachte mevrouw Hamer,

Er is veel om trots op te zijn in het primair onderwijs. Zo zagen we het afgelopen jaar hoe hard er gewerkt werd om ondanks *lockdowns* en schoolsluitingen onze leerlingen verder te brengen. Maar de onderwijskwaliteit kan en moet beter. We willen dat alle kinderen hun talenten kunnen ontdekken en ontplooiën. En we willen er weer beter voor staan op de internationale lijstjes.

Voor ons land geldt dat het onderwijssysteem niet langer houdbaar is. Het einde van de coronacrisis moet het begin zijn van een nieuw tijdperk voor het onderwijs. Dat gaat alleen lukken met **een grote reset**. Om dit succesvol te laten zijn heb je iedereen nodig: allereerst de leraren, maar ook de schoolleiders, opleiders, onderzoekers, bestuurders, politici, ambtenaren en al die andere mensen die van school- tot nationaal niveau kunnen helpen. Het is tijd om structureel te investeren in de kwaliteit van het onderwijs.

In de **Toekomst van ons onderwijs**¹ heeft de onderwijssector de gezamenlijke analyse en koers uiteengezet. Wat ons verbindt zijn de probleemanalyse en de richtingen: dat we onderwijs eerder willen laten beginnen, dat leerlingen later een vervolgopleiding kiezen, dat leren en ontwikkelen een leven lang nodig is en mogelijk moet zijn voor eenieder, dat onnodige barrières voor ontwikkeling moeten worden weggenomen, dat werken in het onderwijs aantrekkelijk moet zijn en alle talenten van leerlingen en studenten de kans moeten krijgen om tot wasdom te komen. Het beschikbare geld voor primair en voortgezet onderwijs is echter niet voldoende om de door politiek en samenleving gestelde ambities te realiseren.² Structurele investeringen zijn nodig.

Om onze gezamenlijke ambities voor het primair onderwijs te realiseren is jaarlijks € 1,8 miljard nodig. Hiermee kunnen we zorgen voor een concurrerend salaris voor leraren (€ 900 miljoen), goede opleidingen en professionalisering (€ 180 miljoen) en gezonde en duurzame onderwijshuisvesting (€ 730 miljoen voor het funderend onderwijs). De initiatieven vanuit het Nationaal Programma Onderwijs en het groeifonds kunnen dienen als vliegwiel om bovenstaande te bereiken.

¹ Toekomst van ons onderwijs: <https://toekomstvanonsonderwijs.nl/>

² Onderzoek [Een verstevigd fundament voor iedereen](#), McKinsey, 2020. [Dit onderzoek in het kort](#).

Graag gaan we dieper in op de onderwerpen, die volgens ons een plaats verdienen in het nieuwe regeerakkoord.

1 Meer personeel: maak werken in het onderwijs aantrekkelijker

De kwaliteit van het onderwijs staat of valt met de kwaliteit van het onderwijspersoneel. Om de kwaliteit van het onderwijs te versterken is het nodig om te investeren in toekomstige en huidige leraren. In het opleiden van nieuwe leraren, maar ook het professionaliseren en *evidence informed* werken aan de kwaliteit (zoals in het Nationaal Programma Onderwijs) vraagt inzet vanuit leraren, schoolleiders, opleiders en onderzoekers. De autonomie van de leerkracht en werken met bewezen interventies gaan samen. Jonge én oudere mensen moeten aangetrokken worden – en blijven! – tot werken in het onderwijs. Een goede start en aantrekkelijk loopbaanpaden vraagt om inzet van ons allemaal en om regionale samenwerking. Het nieuwe kabinet moet investeren in:

- Werknemers in het primair onderwijs met gelijkwaardige taken en verantwoordelijkheden, die minder verdienen dan hun collega's in het voortgezet onderwijs. Het gaat daarbij om leraren, onderwijsassistenten, andere onderwijsondersteuners en schoolleiders. Het verschil in beloning over de hele linie is niet uit te leggen. De kloof staat in de weg bij oplossingen voor het leraren- en het schoolleiderstekort. Het dichten van de loonkloof vraagt een structurele investering van € 900 miljoen.³
- Structurele bekostiging van regionale samenwerking van lerarenopleidingen en scholen. Het kabinet moet het jaarlijkse budget voor Samen opleiden tot € 95 miljoen verruimen in 2029⁴.
- Professionalisering van het onderwijs, onderzoek en innovatie stimuleren, en – onder landelijke regie - het opzetten van een duurzame kennisinfrastructuur in educatieve regio's. We vragen het nieuwe kabinet hiervoor structureel € 85 miljoen per jaar te investeren⁵. Tegelijkertijd moet het kabinet investeren in ontwikkeltijd en professionalisering voor alle onderwijsprofessionals.

2 Schoolgebouwen: duurzame gebouwen en duidelijke verantwoordelijkheden

De vernieuwing van schoolgebouwen zit muurvast. Terwijl gezonde en duurzame onderwijshuisvesting cruciaal is voor goed onderwijs; het leidt tot een hoger leerrendement en minder ziekteverzuim.

Schoolgebouwen zijn verouderd. Een gemiddeld schoolgebouw is 40 jaar oud en wordt pas na 69 jaar vervangen. In veel schoolgebouwen is het binnenklimaat onder de maat, waardoor het geen prettige leer- en werkomgeving is voor leerlingen en onderwijspersoneel. 80% van de scholen heeft een slecht binnenklimaat (temperatuur, akoestiek, ventilatie). Dit is niet bevorderlijk voor de gezondheid van leraren en leerlingen, met als gevolg meer ziekteverzuim. Vernieuwing en verduurzaming van maatschappelijk vastgoed en scholen in het bijzonder is nodig om te voldoen aan de klimaatdoelstellingen.

Het Rijk zorgt nu niet voor realistische bekostiging en de verantwoordelijkheden zijn onduidelijk belegd. Zowel schoolbesturen als gemeenten krijgen middelen vanuit het Rijk om schoolgebouwen te financieren. De publicatie van het Interdepartementaal

³ Manifest sociale partners PO: <https://www.poraad.nl/nieuws-en-achtergronden/manifest-loonkloof-structureel-900-miljoen-voor-dichten-loonkloof-tussen-po>

⁴ Zie: <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2018/10/17/onderzoeksrapport-naar-financiering-opleiden-in-de-school>

⁵ Zie: <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2021/02/05/verkenning-galan-groep-omwille-van-goed-onderwijs>

Beleidsonderzoek Onderwijshuisvesting⁶ is zonder beleidsreactie gepubliceerd en ook de herijking van het gemeentefonds is deze kabinetsperiode niet afgerond. Beide moeten een oplossing voor deze problematiek dichterbij brengen evenals meer inzicht geven in de vereiste investeringen.

De PO-Raad heeft alvast in een whitepaper onderwijshuisvesting⁷ de belangrijkste problemen en oplossingen voor het funderend onderwijs op een rij gezet. We willen dat het nieuwe kabinet zorgt:

- Dat regie en sturing bij de eindgebruiker komen te liggen. We vragen het nieuwe kabinet heldere afspraken te maken over waar schoolbesturen en gemeenten verantwoordelijk voor zijn. Het Rijk moet faciliterend zijn.
- Voor realistische bekostiging die past bij de verwachtingen die we van schoolgebouwen hebben en de eisen die aan het onderwijs wordt gesteld. Er is 730 miljoen euro per jaar extra nodig om de bekostiging voor onderwijshuisvesting voor het funderend onderwijs op orde te brengen.
- Dat gemeenten en schoolbesturen aan de slag gaan met het maken van Integrale Huisvestingsplannen (IHP's) om inzichtelijk te maken hoe het ervoor staat met de gebouwenvoorraad, wat er nodig is en wat hiervan de kosten zijn.
- Dat we tempo kunnen maken met de aanpak van de verouderde schoolgebouwen en het Rijk moet standaardisatie vanuit sector faciliteren.

3 Nationaal Programma Onderwijs als start van langetermijnagenda

Het Nationaal Programma Onderwijs (NPO) stelt scholen en besturen in staat om met een welkome hoeveelheid geld de impact van de coronacrisis op de ontwikkeling van leerlingen aan te pakken. De coronacrisis heeft echter ook de bestaande kwetsbaarheden en knelpunten in het onderwijs zichtbaarder gemaakt dan ooit. Vraagstukken zoals het leraren- en schoolleiderstekort, kansenongelijkheid en teruglopende resultaten bestaan nog steeds en zijn groter geworden. Met name het lerarentekort is van invloed op de realisatie van de plannen die scholen maken en waarvoor ze goed gekwalificeerd personeel nodig hebben.

We vragen het volgende kabinet om:

- Te zorgen voor een duurzaam effect. Wij vinden het daarvoor wenselijk de bestedingstermijn te verlengen naar vier schooljaren. Twee schooljaar is te kort om het budget van € 5,8 miljard voor het funderend onderwijs doelmatig en duurzaam in te zetten.
- De investeringen van het NPO om te zetten in een gezamenlijke langetermijnagenda. Dit in lijn met het advies 'Vooruitzien voor jonge generaties' van de Onderwijsraad⁸. De coronacrisis heeft buitengewone impact op het onderwijs (gehad) en het is legitiem om die met eenmalige investeringen te tackelen. Maar het NPO biedt ook de gelegenheid om een vliegwieleffect te creëren voor het aanpakken van structurele uitdagingen – mits gecombineerd met een duurzame investeringsagenda voor en door het onderwijs.
- Te zorgen voor een goede monitoring met duidelijke doelstellingen die aansluit bij de huidige werkwijze van de sector. Door de korte looptijd leidt het NPO niet automatisch tot langetermijndoelen voor structurele verbetering; daar is een

⁶ IBO Onderwijshuisvesting: <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2021/04/09/aanbieding-ibo-onderwijshuisvesting-een-vak-apart-een-toekomstbestendig-onderwijshuisvestingsstelsel>

⁷ Whitepaper onderwijshuisvesting: <https://www.poraad.nl/whitepaper-onderwijshuisvesting>

⁸ Zie: <https://www.onderwijsraad.nl/publicaties/adviezen/2020/06/09/advies-vooruitzien-voor-jonge-generaties>

duurzamer aanpak voor nodig. Hierbij moet aandacht zijn voor de onderwijskwaliteit en versterking van het lerend vermogen van de sector.

4 Een kansrijke start voor álle kinderen

In de huidige pandemie is het extra duidelijk geworden: kinderopvang en onderwijs zijn cruciale sectoren. Ze boden een veilige haven voor kwetsbare kinderen en zorgden dat ouders in vitale beroepen aan het werk konden. Alle kinderen van nul tot twaalf jaar verdienen maximale ontwikkelkansen, of hun ouders nu werken of niet. Inclusieve voorzieningen, waarin kinderen samen leren, spelen en zich ontwikkelen, leveren een bijdrage aan het vergroten van gelijke kansen voor ieder kind, gaan segregatie tegen en dragen bij aan burgerschapsvorming. We weten al langer dat het voor kinderen die met een achterstand aan de basisschool beginnen, het onmogelijk is deze nog in te halen. We willen dat het volgende kabinet:

- Kinderopvang voor alle kinderen van nul tot twaalf voor minimaal 2 dagen per week bereikbaar en betaalbaar maakt. Ons kinderopvangstelsel is versnipperd en wordt door ouders als complex ervaren. Met als zichtbaar gevolg de ondervertegenwoordiging van kinderen van laagopgeleide ouders.
- Overgaat op een systeem van rechtstreekse financiering van de kinderopvang.
- Belemmeringen wegneemt die samenwerking tussen kinderopvang, onderwijs, sociaal werk, jeugdhulp- en sportvoorzieningen en gemeenten in de weg staan. Voorbeelden zijn aparte vormen van toezicht en maar liefst vijf verschillende financieringsbronnen voor de kinderopvang.
- De mogelijkheid om kindcentra te vormen wettelijk verankert en dat de gelijkwaardigheid van alle betrokken partijen wordt geborgd.

Dit is het moment om keuzes te maken voor de toekomst. Onze sector is enorm gemotiveerd om in samenwerking met anderen onze maatschappelijke opdracht goed in te vullen. Een nieuw kabinet kan het verschil maken om samen de weg omhoog te gaan bewandelen om te zorgen voor het beste onderwijs voor ieder kind.

De PO-Raad gaat graag met politiek en overheid het gesprek aan om hier samen aan te werken.

Met vriendelijke groet,

Freddy Weima

Voorzitter PO-Raad